

Statenvoorstel nr. PS/2017/404

Perspectiefnota 2018

Datum 9 mei 2017	GS-kenmerk 2017/0161789	Inlichtingen bij dhr. B. Zinger, telefoon 038 499 82 13 e-mail B.Zinger@overijssel.nl dhr. H. Vorenkamp, telefoon 038 499 9095 e-mail H.Vorenkamp@overijssel.nl
----------------------------	-----------------------------------	---

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Perspectiefnota 2018

Bijlagen

- I. Ontwerpbesluit nr. PS/2017/404 (bijgevoegd)
- II. Overzicht budgettaire gevolgen van de 10^e wijziging van de Begroting 2017 (bijgevoegd)

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Halverwege deze coalitieperiode hebben wij de tussenbalans opgemaakt. De tussenbalans is digitaal en kunt u raadplegen via:

<http://www.overijssel.nl/tussenbalans>

De Perspectiefnota is het strategische document binnen de Planning- & Controlcyclus. Hierin legt u, naast schetsen van de ontwikkelingen op de lange termijn, de uitgangspunten vast voor de Begroting 2018. In de Perspectiefnota zijn onder andere de aanvullende perspectieven opgenomen op basis van de tussenbalans. De Perspectiefnota 2018 is digitaal en kunt u raadplegen via de algemene portal:

<http://destaatvan.overijssel.nl>

In het Statenvoorstel is de samenvatting van de Perspectiefnota 2018 opgenomen (inclusief de voorstellen).

Inleiding en probleemstelling

Halverwege deze coalitieperiode is het een goed moment om de tussenbalans op te maken en vooruit te kijken. Daaruit blijkt dat we goed op weg zijn met de uitvoering van het coalitieakkoord. Ruim 80% van de investeringsmiddelen is bestemd. De eerste resultaten zijn zichtbaar, zoals we in ons jaarverslag hebben kunnen laten zien. De totale impuls van het coalitieakkoord "Overijssel Werkt!" en daarmee verbonden investeringsprogramma "Kwaliteit van Overijssel" voor werkgelegenheid wordt op ruim 20.000 arbeidsplaatsen geschat. Uit het onderzoek naar de Kracht van Oost-Nederland blijkt dat de kwaliteit van onze woon- en leefomgeving hoog is en kan concurreren met andere regio's in Europa. De door de coalitie aangekondigde investeringsvoorstellen zijn bijna allemaal geleverd. De komende tijd kunt u voorstellen verwachten voor het impulsprogramma duurzaamheid, het koersdocument voor het natuurbeleid, de integrale netwerkvisie, circulaire economie en investeren werklocaties. In deze Perspectiefnota kijken we vooruit. Welke ontwikkelingen zien we op ons afkomen en wat vraagt dat van ons beleid?

Overwegingen

Trots op bereikte resultaten

We zijn trots op waar we staan. In de uitvoering van het afgesproken beleid maken we meters. De opgaven die we in 2015 benoemd hebben zijn nog altijd actueel. Er is geen noodzaak voor intensivering of extensivering van investeringen. Onze inspanning gaat de komende jaren naar de uitvoering van het afgesproken beleid. Een eigentijdse aanpak en werkwijze wordt breed herkend en erkend. Het is een doorgaand proces, waar we al doende leren. Het onderzoek naar de Kracht van Oost-Nederland onderstreept het belang van sterke regionale agenda's en programma's. We constateren dat een aantal ontwikkelingen zich sneller en heviger voltrekt: Dat zijn: het herstel van de economie, krimp in het landelijk gebied, zichtbare effecten van klimaatverandering en de impact van digitale technologie. We zien verder een aantal complexe transitie-effecten die effect heeft op onze leefomgeving en ons landschap. Het gaat om de energietransitie, klimaatadaptatie, verduurzaming en circulaire economie en om slimme mobiliteit. We stellen voor om ons hierop voor te bereiden met verkenningen en strategieontwikkeling. U wordt hier in een vroeg stadium bij betrokken. Zo komen we tot meer inzicht en handelingsperspectief voor vervolgstappen. We verwachten op die manier ook in te spelen op onderwerpen die in het regeerakkoord van een nieuw kabinet aan de orde komen. De transitie vraagt immers een expliciete rol van de overheid. Dit is de kern van het aanbod dat de regionale overheden pro-actief aan de formerende partijen hebben gedaan in de vorm van de investeringsagenda "Naar een duurzaam Nederland". Op dit moment kennen we de inhoud van het regeerakkoord nog niet. Deze perspectiefnota staat dan ook, behalve in het kader van onze eigen tussenbalans, in het licht van die onduidelijkheid. In de begroting voor 2018 gaan we in op de gevolgen voor ons beleid of financiën voor zover ze dan bekend zijn.

Een krachtige economie is voor ons een speerpunt. We zetten ons in voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en het stimuleren van innovatie en een concurrerend bedrijfsleven. We pakken de leegstand van bedrijventerreinen, kantoren, winkels en horecapanden in samenhang aan. Recentelijk hebben we bestuurlijke afspraken met de gemeenten gemaakt over bedrijventerreinen. Wij verwachten dat het halfjaarlijkse regionale afstemmingsoverleg over bedrijventerreinen ook als basis kan dienen voor de afstemming over actuele vraagstukken van kantoren en detailhandel. In 2017 komt de gebiedsontwikkeling Technology Base Twente in een versnelling. Het luchthavenbesluit is vastgesteld en op 30 maart is de (civiele) luchthaven feestelijk geopend. De opzet en ontwikkeling van het platform Space53 (drones) krijgt steeds meer vorm. Het regionaal bedrijventerrein XL heeft in april een stevige impuls gekregen met een forse aankoop van een ontwikkelaar. We zijn positief over de ontwikkelingen rond Fotonica. De ontwikkeling van een sterk cluster, waarbij Twente een belangrijke rol kan spelen, heeft momenteel nationale en regionale aandacht. Het cluster heeft de ambitie uitgesproken om in Overijssel een fabriek te realiseren die voor veel (ook laaggeschoolde) werkgelegenheid kan zorgen. In het impulsprogramma duurzaamheid dat in de loop van 2017 aan u wordt voorgelegd, spelen Waardemakersnetwerken een centrale rol. In deze netwerken werken meerdere partijen, zoals MKB-ondernemers, onderzoek- en onderwijsinstellingen samen aan innovaties. Het doel is een impuls te geven aan een sterke duurzame economie.

We werken intensief samen met inwoners en partners aan een aantrekkelijke leefomgeving in onze provincie. Uit de tussenbalans blijkt dat gezondheid in de breedste zin van het woord een thema is dat belangrijk wordt gevonden. Een aantrekkelijke leefomgeving is ook een gezonde leefomgeving. Onze omgevingsvisie is mede daarop gericht. We besteden op veel manieren aandacht aan het brede thema gezondheid, waaronder gezonde steden. De Stadsbeweging werkt als innovatieve aanpak om nieuwe ideeën, verrassende allianties en concrete acties te laten ontstaan. De provincie ondersteunt met kennis, netwerk en geld. Een evaluatie van de aanpak is begin 2018 gereed. Op basis daarvan maken we keuzes voor de tweede tranche van het programma Stadsbeweging. In 2017 ronden wij het proces voor de ontwikkeling van toekomstig natuurbeleid af. Via groene tafels en werkateliers hebben belanghebbenden meegeschreven aan een koersdocument voor het natuurbeleid. We bouwen aan nieuwe coalities, om bijvoorbeeld verbindingen te leggen met zorg, onderwijs en sport. We willen inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de samenleving, in wetgeving en kansen benutten voor het integreren van de natuuropgave met andere (provinciale) opgaven. Om de bereikbaarheid van Overijssel in stand te houden of te verbeteren, brengen we in kaart op welke netwerken, schakels en knooppunten we de komende jaren zouden moeten inzetten. We leggen dit vast in een integrale netwerkvisie Overijssel. De A1 is hét visitekaartje van Overijssel. Eind 2018 starten de werkzaamheden voor fase I van de verbreding, de openstelling is eind 2020. De verbreding van de N35 tussen Zwolle en Wijthmen opent eind 2018. Op het traject Wijthmen-

Nijverdal nemen we maatregelen voor meer verkeersveiligheid. Voor de aanleg van het nieuwe tracé tussen Nijverdal en Wierden is een verplaatsing van een deel van het waterwingebied noodzakelijk. Vitens start in juni 2017 met de verplaatsing. Nog in 2017 maken we afspraken met het Rijk en de gemeente Raalte over financiering en samenwerking bij de voorbereiding en uitvoering van ongelijkvloers knooppunt Raalte. Voor de ontwikkelopgave N2000 werken wij met onze Samen Werkt Beter partners de plannen uit voor de verschillende gebieden. Voor een groot deel van de gebieden stellen we provinciale inpassingsplannen op. Deze bieden we in 2018 en 2019 aan u ter vaststelling aan.

We werken met onze Overijsselse mede-overheden, ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners verder aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Overijssel. Het versterken van regionale samenwerking op verschillende schaalniveaus is een belangrijk thema. We zoeken naar het optimaliseren van rolinvulling, rolverdeling en samenspel. Ook de invulling van onze wettelijke taken staat in het teken van een goed bestuur in Overijssel. Zo houden we met de eindevaluatie Wet Revitalisering Generiek Toezicht en het rapport van de VNG Overijssel, de uitgangspunten van het interbestuurlijk toezicht tegen het licht. Het programma Experimenten Eigentijds Bestuur concentreert zich in 2018 op het ondersteunen van experimenten, op het uitbreiden van het aantal partijen dat experimenteert en op het verbreden van de kennis. Met de programmalijn Eigentijdse Volksvertegenwoordiging geven we bijzondere aandacht aan het informeren en ondersteunen van Raads- en Statenleden. Op het platform Jij & Overijssel brengen we ervaringen, kennis en instrumenten bij elkaar die gericht zijn op het op vernieuwende wijze tot stand brengen van dialoog tussen inwoners en openbaar bestuur. Met het platform en de democratiebus stimuleren we dat mensen gaan stemmen bij de aankomende Gemeenteraadsverkiezingen. De gezamenlijke bestrijding van ondermijning (vermenging van boven- en onderwereld) van bestuur en samenleving is steeds belangrijker wordend thema voor Nederland en ook voor Overijssel. Wij dragen hier aan bij door het onderwerp te agenderen en betrokken partners te ondersteunen.

Aanvullende perspectieven

Krachtige economie

De verdere digitalisering van de samenleving en de snelle ontwikkeling van de technologie speelt een relevante rol bij de ontwikkeling van een krachtige economie. We doen als provincie al veel aan digitalisering. In onze dienstverlening zijn we vooruitstrevend en presteren we goed. In het strategisch informatiebeleid van de provincie besteden we nadrukkelijk aandacht aan het toepassen van big data. Desondanks zijn op een aantal gebieden nadere verkenningen gewenst.

Wij stellen voor om de wijze van versnelling van de digitalisering en de daaruit voortvloeiende impact op het openbaar bestuur en regionale economie te analyseren. Hierin komt aan de orde welke ontwikkelingen we voor de komende 5 jaar zien en hoe we daar goed op in kunnen spelen.

Daarnaast is arbeidsmarkt en digitalisering belangrijk. Door de digitalisering van de samenleving zullen bepaalde sectoren krimpen of verdwijnen. Daarvoor in de plaats zullen nieuwe sectoren en beroepen komen. We verkennen de impact op kwaliteit en mobiliteit van de arbeidsmarkt voor de langere termijn.

Tenslotte speelt de samenhang tussen mobiliteit en digitalisering. Op verschillende deelterreinen, zoals openbaar vervoer, logistiek, infrastructuur en verkeersveiligheid, zijn verkenningen nodig naar de impact van technologie en versnelde digitalisering. We gaan het Mobiliteitslab benutten om samen met overheden, marktpartijen en inwoners de kansen van technologie en digitalisering voor slimme mobiliteit te verkennen.

Aantrekkelijke leefomgeving

De versnelde afname van de groei van de bevolking en de versnelde veranderingen in ons klimaat hebben grote gevolgen voor onze leefomgeving. In onze recentelijk vastgestelde omgevingsvisie houden we daar al zoveel mogelijk rekening mee. We werken aan maatregelen op het gebied van energie, klimaatadaptatie, verduurzaming van de landbouw en circulaire economie.

Het klimaatakkoord van Parijs vraagt om extra inspanningen om doelen voor 2050 te halen. Voor de korte termijn heeft Overijssel met het programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO) een stevig programma. Voor de langere termijn gaat het om een forse volgende stap van 20% (in 2023) naar 100% duurzaam voorzien in de eigen energiebehoefte (in 2050). Het aanbod van de decentrale overheden 'Naar een duurzaam Nederland' voor de nieuwe regering

onderstreept de ambities van de decentrale overheden. Dit maakt een versterking van de strategische invulling gericht op de langere termijn noodzakelijk. Die richt zich enerzijds op het uitwerken van scenario's voor een energieneutraal Overijssel in 2050 en anderzijds op regionale energiestrategieën voor 2035 voor Twente en West-Overijssel.

De toegenomen impact van wateroverlast, droogte en hitte vraagt om een versnelde aanpak van de klimaatadaptatie. Met zorg voor samenhang, maar rekening houdend met de verschillen tussen stedelijk en landelijk gebied. In een Regionaal Adaptatie Plan brengen we de lijnen van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, City Deal klimaatadaptatie en onze ervaringen uit de Living Labs IJssel-Vechtdelta en de hoge delta van de Twentse stedenband bij elkaar. In 2018 concretiseren we het Regionaal Adaptatie Plan naar een regionale adaptatiestrategie.

De ontwikkeling van krimp in combinatie met de maatschappelijke vraag om verduurzaming vraagt om nadere analyse van de verduurzaming van het landelijk gebied. We richten ons op een goede balans tussen economie en ecologie en daar binnen tussen natuur en landbouw. Voor de lange termijn ontwikkelen we strategieën die de landbouw toekomstbestendig maken en die bijdraagt aan een gewaardeerde landschap- en natuurkwaliteit en aan een natuur die ruimte biedt aan economische ontwikkeling (natuurvisie). Daarin nemen we het gegeven mee dat de komende 15 jaar veel agrarische gebouwen/bedrijven vrijkomen.

Goed bestuur

Maatschappelijke opgaven en vraagstukken zijn leidend voor ons handelen. In het coalitieakkoord staat dat wij daarbij een interactieve en participerende bestuursstijl voorstaan. De eigentijdse aanpak van de provincie voor goed bestuur wordt herkend en erkend door onze omgeving. Het is een doorgaand proces waar we op twee aspecten een behoefte aan nadere ontwikkeling en verdieping zien. We zien een doorontwikkeling voor een eigentijdse manier van verantwoording en we zien een extra inzet op regionale samenwerking en agendavorming.

Vraagstukken ontwikkelen zich door de tijd heen en kenmerken zich steeds meer door hun samengestelde karakter. Ze vragen om flexibiliteit, om snelle aanpassing van de aanpak en meestal om een oplossing op maat. Het is onze ambitie een effectieve gezamenlijke benadering van vraagstukken te ontwikkelen, die de democratische betrokkenheid van inwoners vergroot, het investeringsklimaat en de kwaliteit van het openbaar bestuur in de provincie verbetert en beter zicht geeft op de resultaten. We bezien of het bestaande instrumentarium hiervoor ruimte biedt en onderzoeken mogelijkheden voor oplossingen op maat. Voor zover er meer ruimte nodig is ontwikkelen we additioneel instrumentarium.

Onze opgaven doen zich op verschillende schaalniveaus voor. Er is een toenemende belangstelling voor het regionale schaalniveau. In het proeftuintraject 'Maak Verschil', zijn nieuwe inzichten over regionale samenwerking ontstaan. Binnen dit traject spelen we een actieve rol in de proeftuin Zwolle. Onze inzet op samenwerking voor deze collegeperiode, aangevuld met de nieuwe inzichten en bevindingen uit deze proeftuin zijn voor ons aanleiding een zwaarder accent op de regionale samenwerking te leggen. Door het opstellen en actualiseren van regioagenda's met de resultaten van het onderzoek Kracht van Oost Nederland en het uitbouwen van die agenda tot een investeringsprogramma. We doen dit voor de regio's Cleantech, Twente en Zwolle, met oog voor ieders eigenheid en de regiospecifieke opgaven.

Autonome, overige en financiële ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen waarmee we rekening moeten houden en die bepaald worden door externe niet te beïnvloeden factoren zijn de toegenomen kosten van de gladheidbestrijding (€750.000) en de aanvullende kosten voor de verplichte vorming van de omgevingsdiensten (€450.000).

In de perspectiefnota melden we een aantal overige mutaties. Dit zijn de kosten die volgen uit de aanvullende perspectieven uit de tussenbalans (€475.000), het structureel verankeren van 'Overijssel doet mee' (€310.000) en de versterking van de organisatie van de kerntaak energie door programmamiddelen toe te voegen aan het personeelsgebonden budget (€500.000). Door de inrichting van de huidige organisatie is de formatiekrimp gerealiseerd. De noodzaak van een formatieplafond is vervallen. Om meer in te spelen op de veranderende opgaven en maatschappelijke ontwikkelingen laten we de sturing op het formatieplafond los en gaan over op alleen de sturing van het personeelsgebonden budget.

De financiële ontwikkelingen, die van invloed zijn op ons beleid in 2018 zijn:

Flexibilisering van de begroting: In de perspectiefnota is de uitwerking opgenomen van de opdracht uit het Coalitieakkoord om meer inzicht te krijgen in de keuzemomenten om middelen anders in te zetten.

Structureel renderend kapitaal: Voor het genereren van structurele inkomsten voor de lange termijn wordt voorgesteld maximaal € 40 miljoen beschikbaar te stellen. Deze middelen worden in eerste instantie ingezet om aandelen Vitens van gemeenten in Overijssel over te nemen en als gemeenten onder financieel toezicht staan ook gelijktijdig aandelen Enexis. Wij verwachten gemiddeld een minimaal rendement van 1,5% te behalen. Daarbij aangetekend dat dividendopbrengsten altijd onzeker blijven.

Betekenisvollere P&C cyclus: We gaan met u aan de slag om de documenten van de planning- en controlcyclus betekenisvoller te maken door maximaal te sturen op het overbrengen van de essentie, het verminderen van bureaucratie en omvangrijkheid, en het bevorderen van het gesprek. We starten met u het gesprek over zowel het proces om te komen tot die betekenisvollere P&C Cyclus als over de inhoud daarvan.

Liquiditeitsprognose/Energiefonds Overijssel: In het coalitieakkoord is opgenomen dat wij voor het Energiefonds de mogelijkheid onderzoeken voor het aantrekken van externe cofinanciering (extra liquiditeiten). We hebben de komende jaren voldoende overtollige liquide middelen om in het tijdelijke financieringsstekort van het Energiefonds te voorzien. Daarom nemen we in de uitwerking ook de optie mee om eventuele liquiditeitstekorten tijdelijk met eigen overtollige liquiditeiten op te vangen.

Vennootschapsbelasting: Per 1 januari 2016 is de Wet op de Vennootschapsbelasting van toepassing op overheidsondernemingen. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat de wet geen noemenswaardige gevolgen voor ons heeft.

Risicomanagement en het weerstandsvermogen: We actualiseren het risicomanagementbeleid en leggen dat eind 2017 aan u voor.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën: We presenteren een sluitende begroting op basis van het baten-lastenstelsel. Wij verwachten dat wij de komende jaren door de investeringen vanuit de Reserves een negatief effect krijgen op ons EMU saldo. Onze lobby is erop gericht om de norm aan te passen. Wij zullen in lijn met eerdere besluitvorming geen actie ondernemen op de mogelijke consequenties van de Wet HOF.

Budgettair perspectief

Ten opzichte van de Begroting 2017 laat het budgettair perspectief een positief verloop zien. De ruimte in de Algemene Reserve is toegenomen en de begroting is structureel in evenwicht. Belangrijke ontwikkelingen en onzekerheden in het budgettair perspectief zijn:

- Door de afbouw van de obligatieportefeuilles gaan de komende jaren de structurele renteopbrengsten fors dalen. De vrijval van de obligatieportefeuilles (liquiditeiten) worden ingezet voor de realisatie van het investeringsprogramma 'Kwaliteit van Overijssel' (betalen van opdrachten en subsidies) en de fondsen (uitlenen geld). Het ruime structurele overschot in het budgettair perspectief zal hierdoor afnemen.
- Het is nog onzeker welk effect de kabinetsformatie heeft op onze (structurele) begroting.

Door ontwikkelingen en onzekerheden die op ons afkomen is de structurele ruimte in het budgettair perspectief beperkt. Als rekening wordt gehouden met alle voorstellen, dan is de totale vrije ruimte in het budgettair perspectief als volgt: Algemene reserve: € 65,8 miljoen, in de jaarschijf 2019: € 7,7 miljoen, in de jaarschijf 2020: € 56 miljoen (€ 16 miljoen + € 40 miljoen) en in de jaarschijf 2021: € 14,3 miljoen.

	AR	2017	2018	2019	2020	2021
(x € 1.000)						
Budgettair perspectief						
Saldi conform Kerntakenbegroting 2017	19.939	-	21.643	15.949	23.500	23.500
Actualisering begroting	65.505	-35.758	-5.532	-8.259	-7.489	-9.175
Niet-beïnvloedbare mutaties	65.505	-27.425	-726	-4.061	-3.230	-4.986
Beïnvloedbare mutaties	-	-8.333	-4.806	-4.198	-4.259	-4.189
Beschikbare budgettaire ruimte	85.444	-35.758	16.111	7.690	16.011	14.325
Mutatie vrije ruimte Algemene Reserve	-19.647	35.758	-16.111	-	-	-
Nieuw budgettair perspectief	65.797	-	-	7.690	16.011	14.325
Beschikbaar voor de volgende coalitie in de Algemene reserve (Bestuursperiode 2019-2023)					40.000	

Voorstellen

Hieronder lichten we enkele voorstellen binnen de Perspectiefnota 2018 in detail toe.

Perspectieven op basis van de tussenbalans

De perspectieven op basis van de tussenbalans beschrijven we in hoofdstuk 3 (website). We stellen voor om onderwerpen nader te verkennen en strategieën te ontwikkelen. Dat geeft ons inzicht en handelingsperspectief op basis waarvan we met u in gesprek kunnen en we eventuele volgende stappen op bepalen. Dit is uitgewerkt voor de overkoepelende thema's krachtige economie, aantrekkelijke leefomgeving en goed bestuur. De verkenningen kunnen we zonder aanvullende middelen uitvoeren. We ontwikkelen de strategieën met veel externe partijen en met bijbehorende proceskosten. Aanvullend onderzoek en specifieke acties zoals het maken van business cases zijn nodig. Hiervoor is incidenteel € 475.000 nodig. De ontwikkeling van regionale energiestrategieën kan vooralsnog gedekt worden uit de middelen voor het programma Nieuwe Energie. Wij doen voor de invulling van de strategieontwikkeling energietransitie, voor zover nodig, in de begroting 2018 een aanvullend voorstel. Naar verwachting zal voor de periode vanaf 2019 de inzet gekoppeld worden aan de bijdrage van de Provincie Overijssel aan een Nationaal Programma Energietransitie.

Overijssel doet mee

Bij de behandeling van de Begroting 2017 op 9 november 2016 is de Motie Van Hofwegen c.s. 'Overijssel Doet Mee' aangenomen. Daarin is de uitdrukkelijke wens opgenomen om de nu incidenteel geraamde middelen voor Overijssel Doet Mee, de Jongerenraad en Jij en Overijssel, structureel op te nemen vanaf de Begroting 2018. Hiervoor is jaarlijks € 310.000 nodig, waarvan €70.000 wordt toegevoegd aan het personeelsgebonden budget.

Versterken organisatie kerntaak energie

In het Akkoord van Parijs heeft Nederland zich verplicht tot een reductie van de CO2-emissie met 95% in 2050. De intensiteit van de maatschappelijke discussie rondom de hiermee gekoppelde energietransitie, de ambitie van de decentrale overheden op dit onderwerp en de rol die klimaat en energie naar verwachting in een nieuw kabinet spelen, maken de overgang naar een duurzame energievoorziening naar verwachting tot één van de bepalende maatschappelijke opgaven in de komende decennia. De provinciale organisatie is daar nu niet op ingericht. De inzet voor het programma Nieuwe Energie is tot nu toe op tijdelijke basis georganiseerd, uitgaand van een opgave tot en met 2023. In het perspectief dat in 2023 nog maar eenvijfde van de opgave is gerealiseerd en de opgave nog decennia daarna inspanning en inzet zal vragen, is er sprake van een structurele taak voor de provincie. Voor de kern van het programma, dat nu grotendeels op basis van tijdelijk invulling wordt gerealiseerd, is een structurele invulling nodig. We willen dit vormgeven door het personeelsgebonden budget vanaf 2018 voor de periode van 6 jaar te verhogen met € 500.000 per jaar en te dekken uit het programmabudget Nieuwe Energie. Dit betekent dat er voor de periode na 2023 een herschikking binnen het dan beschikbare personeelsbudget moet plaatsvinden, dan wel structurele dekking gevonden moet worden voor deze extra formatie. Het overige deel van de programmaorganisatie blijft tijdelijk ingevuld voor maximaal de duur van het door u vastgestelde programma Nieuwe Energie 2017 - 2023.

Gladheidbestrijding

Door de onvoorspelbare weersomstandigheden is de inzet voor de gladheidbestrijding in mindere mate te beïnvloeden en zijn de lasten voor de begroting lastig te ramen. We zien vanuit het 10-jarig gemiddelde dat er vaker moet worden gestrooid dan structureel is begroot, wat jaarlijks tot een overschrijding leidt. In 2016 heeft er samen met Rijkswaterstaat een aanbesteding plaatsgevonden voor de inzet van de gladheidbestrijding en is een nieuw contract afgesloten voor de periode van 5 jaar dat tot hogere lasten leidt. Voor de totale stijging van de lasten is jaarlijks € 0,75 miljoen nodig. In jaren met veel strooiacties en/of veel sneeuwval is te voorzien dat er een overschrijding kan plaatsvinden terwijl in andere jaren met minder strooiacties en/of minder sneeuwval de niet benodigde middelen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Vormgeving omgevingsdiensten

Uiterlijk op 1 januari 2018 moeten de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) opgericht zijn. Voor Overijssel betekent dit dat de uitvoering moet worden overgedragen aan de Omgevingsdienst IJsselland, de Omgevingsdienst Twente en de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). De medewerkers wier takenpakket overgaat naar de omgevingsdiensten, komen per 1-1-2018 in dienst bij één van de drie omgevingsdiensten. Voor de bekostiging van de omgevingsdiensten, zijn de gemeenten en provincie verantwoordelijk. Wij verwachten dat vanuit de provincie een jaarlijks bijdrage van € 2,8 miljoen (voor opdrachten, huisvesting, ICT

en overige overhead) nodig is. Dit bedrag kan nog wijzigen omdat er bij het schrijven van de Perspectiefnota nog geen definitieve begrotingen zijn van de omgevingsdiensten en ook de opdrachten voor 2018 nog opgesteld moeten worden. Door de overgang van medewerkers naar de omgevingsdiensten daalt de formatie van de provincie. Hierdoor dalen de personeelsgebonden- en overheadlasten. Deze afname van de lasten met € 2,35 miljoen kan worden ingezet als dekking voor de benodigde bijdrage voor de omgevingsdiensten. Er is dan nog € 450.000 per jaar nodig. Het is voor een goede uitvoering van de taken nodig om het eigenaarschap en het opdrachtgeverschap van de omgevingsdiensten in de begroting vast te leggen. Het budget van € 2,8 miljoen voegen we aan deze prestatie toe.

Structureel renderend kapitaal

In de Perspectiefnota 2017 (PS/2016/400) is besloten te onderzoeken of de resterende incidentele ruimte ingezet kan worden voor het genereren van structurele inkomsten voor de lange termijn. Wij kunnen binnen de Wet Fido dit realiseren door het overnemen van aandelen of het verstrekken van leningen vanuit een provinciaal / publiek belang. Dit levert structurele rente- en/of dividendbaten op.

Voorgesteld wordt maximaal € 40 miljoen beschikbaar te stellen voor het genereren van structurele inkomsten. Deze middelen worden in eerste instantie ingezet om aandelen Vitens van gemeenten in Overijssel over te nemen. Met het aandeelhouderschap van Vitens dienen wij een duidelijk provinciaal belang en de aandelen leveren een bewezen structureel dividend op. Wij verwachten gemiddeld een minimaal rendement van 1,5% te behalen. Daarbij aangetekend dat dividendopbrengsten altijd onzeker blijven. Wij kunnen het aandelenbelang van Vitens substantieel uitbreiden, waardoor er een goede concentratie ontstaat van het aandelenbelang van Vitens in Overijssel. Als een gemeente onder preventief toezicht staat, dan wordt ook in overweging genomen om gelijktijdig aandelen Enexis over te nemen. De gemeenten in Overijssel krijgen tot 31 oktober 2017 de mogelijkheid om de aandelen aan te bieden. In volgorde van binnenkomst wordt het aanbod in behandeling genomen. Wanneer na de sluitingsdatum nog middelen van deze € 40 miljoen resteren, dan wordt de mogelijkheid open gehouden om eventueel leningen te verstrekken aan deelnemingen vanuit een publiek belang of gemeenten buiten Overijssel. Vanwege marktomstandigheden is de rente op deze leningen heel laag, maar in de toekomst kan dit met een aantrekkelijke economie een interessante optie zijn.

Wij stellen voor om de € 40 miljoen te financieren vanuit de SVn leningen die de komende jaren worden terugontvangen. Op basis van het aflossingsschema van de SVn-leningen zal naar verwachting binnen 10 jaar de € 40 miljoen (financiële vaste activa) volledig worden gefinancierd vanuit de Algemene financieringsreserve (eigen vermogen).

OV-index

Voor de transparantie en eenvoud van het financiële systeem hanteren wij alleen de HICP als indexering voor de baten en lasten. Wij stellen voor om hierop alleen een uitzondering te maken als het voor een substantieel deel van de begroting (> 20%) van belang is een specifieke kostenontwikkeling (index) te volgen, zodat de begroting ook voor de lange termijn op orde blijft.

De exploitatielasten van het openbaar vervoer vormen een substantieel deel van de structurele begroting. De OV-concessies worden voor een periode van 8 tot 15 jaar verleend. Gedurende de uitvoering zijn de lasten beperkt beïnvloedbaar. In de contracten is opgenomen dat de OV-index van toepassing is. Wij stellen daarom voor om vanaf 2018 over de exploitatielasten van het OV een gewogen vijf jaars gemiddelde van de OV-index toe te passen. Met deze maatregel kunnen we de werkelijke kostenontwikkeling in het OV beter volgen. Daarnaast kunnen we tekorten op de langjarige contracten met vervoerders voorkomen en een lagere OV-risicoreserve aanhouden. Voor 2018 is de gewogen gemiddelde OV index 1,26%.

De OV-begroting blijft wel gevoelig voor de jaarlijkse fluctuaties (overschot/tekort) als gevolg van de OV-index. Deze jaarlijkse fluctuaties in de exploitatie OV worden opgevangen met de OV-risicoreserve. De OV risicoreserve wordt voorzien van een plafond dat is gebaseerd op een risico inschatting. De OV-risicoreserve wordt gevoed met niet bestede middelen voor verkeer en vervoer. Indien bij de jaarrekening wordt vastgesteld dat het plafond wordt overstegen vloeit het meerdere terug naar de algemene middelen.

Voorstel

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het besluit te nemen als in concept in bijlage I verwoord.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

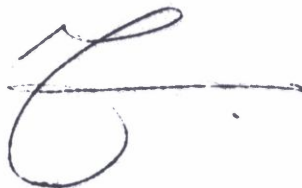
voorzitter,

A.Th.B. BIJLEVELD-SCHOOTEN

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A.Th.B. Bijleveld-Schooten', written over the printed name.

secretaris,

J.M. OSINGA

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.M. Osinga', written over the printed name.

Bijlage I

Ontwerpbesluit nr. PS/2017/404

Provinciale Staten van Overijssel,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 9 mei 2017 - kenmerk 2017/0161789

overwegende

besluiten:

1. De Perspectiefnota 2018 vast te stellen, inclusief de volgende voorstellen:
 - a. incidenteel € 475.000 beschikbaar te stellen voor de perspectieven op basis van de tussenbalans;
 - b. structureel € 310.000 beschikbaar te stellen voor Overijssel Doet Mee!, de Jongerenraad en Jij & Overijssel, waarvan € 70.000 aan personeelsgebonden budget;
 - c. structureel € 500.000 beschikbaar te stellen voor een structurele invulling van de personeelsgebonden kosten t.a.v. de kerntaak energie en dit voor een periode van 6 jaar (tot en met 2023) te dekken uit het programmabudget Nieuwe Energie;
 - d. structureel € 750.000 beschikbaar te stellen voor gladheidsbestrijding;
 - e. structureel € 450.000 beschikbaar te stellen voor de jaarlijkse bijdrage aan de bekostiging van de omgevingsdiensten;
 - f. ten aanzien van het genereren van structurele inkomsten voor de lange termijn:
 - maximaal € 40 miljoen beschikbaar stellen;
 - in eerste instantie alleen aandelen Vitens van gemeenten in Overijssel over te nemen en als een gemeente onder preventief toezicht staat wordt ook in overweging genomen om gelijktijdig aandelen Enexis over te nemen;
 - wanneer na de sluitingsdatum nog middelen van deze € 40 miljoen resteren, dan wordt de mogelijkheid open gehouden om eventueel leningen te verstrekken aan deelnemingen vanuit een publiek belang of gemeenten buiten Overijssel;
 - de € 40 miljoen te financieren vanuit de SVn leningen die de komende jaren worden terugontvangen;
 - g. vanaf 2018 over de exploitatielasten van het OV een gewogen vijf jaars gemiddelde van de OV-index toe te passen;
 - h. in lijn met eerdere besluitvorming geen actie te ondernemen op de mogelijke consequenties van de Wet HOF.
2. De 10^e wijziging van de Begroting 2017, overeenkomstig bijlage II bij Statenvoorstel nummer PS/2017/404, vast te stellen.
3. Het budgetair perspectief 2017 - 2021 vast te stellen.

Zwolle,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

griffier,

Bijlage II: overzicht budgettaire gevolgen van de 10^e wijziging van de Begroting 2017

Perspectiefnota 2018

(bedragen x € 1.000)

Volg-nummer	Kern-taak	Beleids-doel	Prestatie	I/S	Omschrijving	2017			2018			2019			2020			2021		
						Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Autonome ontwikkelingen</i>																				
1	20				<i>Opcenten motorrijtuigenbelasting</i> Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten		1.700	1.700		1.700	1.700		1.700	1.700		1.700	1.700		1.700	1.700
2	1	1.1	1.1.3	S	<i>Actualisering rentebaten diverse uitzettingen</i> Zorgvuldige afweging van de ruimtelijke belangen - programmakosten	7-	188-	181-	6-	197-	191-	9-	171-	162-	6-	137-	131-	6-	137-	131-
	2	2.1		S	Realiseren van energie-infrastructuur en van projecten voor energiebesparing, opwekking van hernieuwbare energie gericht op 20% hernieuwbare energie in 2023															
	20		2.1.1	S	- programmakosten	4-	9-	5-	4-	8-	4-	4-	8-	4-	3-	6-	3-	20-	44-	24-
				S	Algemene dekkingsmiddelen															
				S	- programmakosten	60-	2.057-	1.997-	1.095-	1.221-	126-	810-	631-	179-	341-	10-	331-	194-	660-	854-
				I	- programmakosten		4.195	4.195		12-	12-		128-	128-		863-	863-		632-	632-
				I	- programmakosten (Algemene financieringsreserve SVn startersleningen)			65-		75-	75-		110-	110-		100-	100-		100-	100-
				I	- programmakosten (Algemene financieringsreserve SVn duurzaamheidsleningen)			148-		156-	156-		157-	157-		156-	156-		197-	197-
				I	- programmakosten (Algemene financieringsreserve SVn MKB duurzaamheidsleningen)			66		78	78		88	88		82	82		23	23
3	20			S	<i>Rente perpetuele lening BNG</i> Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten	65-	491	556	65-	491	556	65-	491	556	65-	491	556	65-	491	556
				I	- programmakosten		328	328		328	328		328	328		328	328		328	328
4	20			S	<i>Dividenden diverse deelnemingen</i> Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten								146-	146-		146-	146-		146-	146-
				I	- programmakosten		889	889		330	330		98-	98-		98-	98-		98-	98-
5	20			S	<i>Salarisontwikkelingen</i> Algemene dekkingsmiddelen - personeelskosten (Algemene baten & lasten Nog toe te delen baten & lasten)	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750
6	4	4.7	4.7.1	S	<i>Gladheidsbestrijding</i> Bewaken kwaliteit van de provinciale infrastructuur - programmakosten	900	150	750	900	150	750	900	150	750	900	150	750	900	150	750
7	20			S	<i>Vorming Omgevingsdiensten</i> Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene baten & lasten Nog toe te delen baten & lasten)				2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450	2.450
				S	- personeelskosten (Algemene baten & lasten Nog te realiseren taakstellingen)				2.000-	2.000-	2.000-		2.000-	2.000-		2.000-	2.000-		2.000-	2.000-
<i>Overige mutaties</i>																				
8	20			S	<i>Indexering</i> Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene baten & lasten Nog te verdelen indexeringen)				2.108	29	2.079-	2.107	27	2.080-	2.073	25	2.048-	2.043	25	2.018-
				S	- personeelskosten (Algemene baten & lasten Nog te verdelen indexeringen)				982		982-	982		982-	982		982-	982		982-
9	10	10.2		S	<i>Doorwerking jaarstukken 2016</i> De digitale provincie - programmakosten (afschrijvingen)	1.275-			672-		672-			672-			672-			672-
				S	- programmakosten	1.088	1.275-	1.088-						1.602	1.602-		1.602-	1.088		1.088-
10		div. div.		S	<i>Toevoegen jaarschijf 2021</i> - programmakosten													4.989		4.989
				I	- prooramakosten													2.005-		2.005
11	6	6.2	6.2.1	S	<i>Correctie toedeling structureel/incidenteel</i> In stand houden en versterken van een duurzame culturele infrastructuur en van toekomstbestendig cultureel aanbod van hoge kwaliteit - programmakosten	70	70-	70-	70-	70-	70-	70	70-	70-	70	70-	70-	70	70-	70-
			6.2.1	I	- programmakosten	70-	70	70-	70-	70-	70-	70-	70	70-	70-	70	70-	70	70-	70-

Bijlage II: overzicht budgettaire gevolgen van de 10^e wijziging van de Begroting 2017

Perspectiefnota 2018

(bedragen x € 1.000)

Volg-nummer	Kern-taak	Beleids-doel	Prestatie	I/S	Omschrijving	2017			2018			2019			2020			2021		
						Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Beïnvloedbare mutaties</i>																				
12	7	7.2			Overijssel doet mee Ons beleid en handelen sluit aan op de veranderende relatie met de samenleving															
	7		7.2.3	S	- programmakosten				240	240-	240	240-	240	240-	240	240-	240			
	7			S	Kwaliteit openbaar bestuur - personeelskosten				70	70-	70	70-	70	70-	70	70-	70			
	20			I	Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene reserve)	620		620-	310	310	310	310	310	310	310	310	310			
			7.2.3	I	- programmakosten (Reserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel)			597												
			7.3.4	I	- programmakosten (Reserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel)			23												
13	2			S	Versterken organisatie kerntaak Milieu en energie (t/m 2023) Milieu en energie - personeelskosten				500	500-	500	500-	500	500-	500	500-	500			
	20			I	Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene reserve)	3.000		3.000-	500	500	500	500	500	500	500	500	500			
			2.1.1	I	- programmakosten (Reserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel)		3.000	3.000-									500			
14	20			I	Consequenties 'mid term review' Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene baten & lasten Nog toe te delen baten & lasten)				475	475-										
15	20			I	Structureel renderend kapitaal (Investeringskredieten 2017: + € 40 miljoen) Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene financieringsreserve Structureel renderend kapitaal)	8.333		8.333-	4.331	4.331-	4.198	4.198-	3.949	3.949-	3.879	3.879-	3.879			
<i>Saldi Perspectiefnota 2018</i>																				
	20			I	Algemene dekkingsmiddelen - programmakosten (Algemene reserve)		4.308	4.308	16.111	16.111-										
Totaal structurele exploitatiewijzigingen						1.397	87	1.310-	4.228	944	3.284-	4.509	1.412	3.097-	6.550	2.067	4.483-	11.125	2.699	8.426-
Totaal incidentele exploitatiewijzigingen						11.883	13.193	1.310	20.847	1.303	19.544-	4.128	733	3.395-	3.879	307-	4.186-	1.804	176-	1.980-
Totaal exploitatiewijzigingen						13.280	13.280		25.075	2.247	22.828-	8.637	2.145	6.492-	10.429	1.760	8.669-	12.929	2.523	10.406-
Geraamd EMU-saldo vorige wijziging								161.083-			88.601-			63.734-			26.897-			39.433-
Mutaties EMU-saldo deze wijziging						2.727	1.304	1.423-	6.465	1.602	4.863-	5.986	1.642	4.344-	7.558	2.297	5.261-	6.997	2.929	4.068-
Nieuw geraamd EMU-saldo (geraamd saldo +/- lasten + baten)								162.506-			93.464-			68.078-			32.158-			43.501-

LEGENDA

- nr. omschrijving
- 1 Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer
- 2 Milieu en energie
- 3 Vitaaal platteland
- 4 Mobiliteit
- 5 Regionale economie
- 6 Culturele infrastructuur en monumentenzorg
- 7 Kwaliteit openbaar bestuur
- 8 Gebiedsontwikkelingen
- 9 Sociale kwaliteit
- 10 Bedrijfsvoering
- 20 Algemene dekkingsmiddelen

Lasten: - = verlaaging Baten: - = verlaaging Saldo: - = financiële ruimte neemt af
 + = verhoging + = verhoging + = financiële ruimte neemt toe
 = baten +/- lasten

I/S: betreft incidentele lasten & baten (I) of structurele lasten & baten (S) conform uitgangspunten Begroting 2017, Overzicht incidenteel / structureel